

Дата: _____

Клас: _____

**Узагальнення за розділом: «Українська козацька держава
наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття»**

Мета: повторити й узагальнити матеріал із відповідної теми; розвивати в учнів уміння аналізувати й узагальнювати історичні явища та події, визначати їхню суть, причини та значення, давати характеристику історичним діям, працювати з джерелами інформації, висловлювати власну точку зору щодо тих чи інших історичних явищ і подій; сприяти появі в учнів зацікавленості до історичних подій; виховувати в учнях засобами уроку впевненість у своїх силах, виконавську дисципліну, акуратність, охайність, почуття гордості за якісно виконане завдання.

Очікувані результати. Після цього уроку учні/учениці зможуть: продемонструвати свої знання з теми «Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття»; оцінити рівень власних початкових досягнень із даного розділу; звернути увагу на ті питання, що були недостатньо ними опрацьовані; набути навичок роботи над завданнями різних рівнів складності.

Обладнання: підручник: Історія України: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / Г. М. Хлібовська, О. В. Наумчук, М. Є. Крижановська. – Тернопіль: Астон, 2025. – 256 с.; атлас: «Історія України. 8 клас» (ДНВП «Картографія»), мультимедійна презентація.

Тип уроку: урок узагальнення та систематизації знань.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Вітання і перевірка відсутніх учнів/учениць.

Створення сприятливої психологічної атмосфери уроку та формування позитивного емоційного налаштування на навчання.

II. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Важлива трійка»

Використовуючи метод «Мікрофон», учні називають дату, історичну особу і термін, які вважають є важливими для розуміння теми «Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття».

III. Мотивація навчальної діяльності.

Чи пам'ятаєте про наш метод Палац Пам'яті? Ми вже заповнили фактами перші три поверхи. На черзі – кімнати четвертого під вивіскою «Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття».

IV. Основна частина уроку.

Любі діти! Ось ви опанували четвертий розділ підручника й дізналися, як в умовах Руїни розвивалась українська культура. Поруч із вами була богиня історії Клію. Її вразила освіченість українців, що вона вирішила повернутися в

колиску тогочасної науки – Києво-Могилянську академію. Щоб дістатися до неї разом із Клію, вам доведеться пригадати «сім вільних наук» – виконати сім завдань. Їх можна виконати як у зошиті, так і в гаджеті, використавши QR-код. Цікавої і незабутньої мандрівки!

Зупинка 1. «Сім вільних наук» – граматики. З’ясуйте, які слова зайві і чому.

А Мартин Пушкар, Яків Барабаш, Юрій Хмельницький, 1658 рік.

Б Слободищенський трактат, Чуднівська кампанія, Іван Виговський, Юрій Хмельницький.

В 1659 рік, 1663 рік, 1677 рік, 1686 рік.

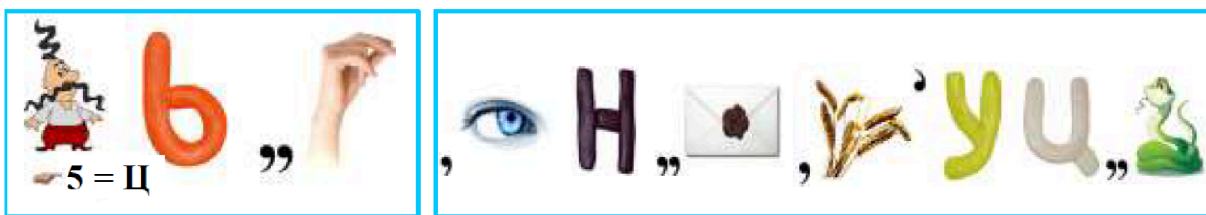
Г 1677 рік, 1678 рік, Османська імперія, Петро Дорошенко.

Д 1667 рік, Московське царство, Річ Посполита, Османська імперія.

Зупинка 2. «Сім вільних наук» – риторика. По дорозі до Києво-Могилянської академії Клію трапився старовинний документ. Однак від давності деякі слова в ньому стерлися. Допоможіть нашій мандрівниці заповнити пропуски в документі..

Заснований у _____ р. Києво-братський (Могилянський) колегіум став центром _____ - _____ життя українського народу. А за гетьманування Івана _____ в 1701 році отримав статус _____. Києво-Могилянка була _____ навчальним закладом, у якому могли навчатися як діти міст чи козаків, так і шляхтичів, а також триступеневим: коли учень проходив усі 12 років навчання, то отримував _____, _____, _____ освіти. Основу навчання складало вивчення «_____ _____ _____», а в класах вищої школи вивчали _____ та _____. У Києво-Могилянці вивчали _____, _____, _____ та руську (_____) мови.

Зупинка 3. «Сім вільних наук» – діалектика. Допоможіть Клію розв’язати ребус. Дайте визначення розшифрованому поняттю. Складіть розповідь з 4-5 речень, використавши це поняття..

Зупинка 4. «Сім вільних наук» – арифметика. Встановіть відповідність між іменами гетьманів й угодами, які вони підписували.

1. Іван Виговський	А. Конотопські статті
2. Іван Самойлович (Трясила)	Б Переяславські статті
3. Юрій Хмельницький	В. Корсунська угода
4. Дем’ян Многогрішний	Г. Московські статті
5. Іван Брюховецький,	Д. Глухівські статті
6. Петро Дорошенко	Ж. Гадяцький договір

Зупинка 5. «Сім вільних наук» – геометрія. Розділіть сторінку зошита на три колонки. В одну колонку випишіть факти, пов'язані з діяльністю Івана Виговського, в іншу – Петра Дорошенка, ще в іншу – Івана Сірка.

1) Уклав з Річчю Посполитою договір, за яким Україна, під назвою Велике князівство Руське, входила до Речі Посполитої на рівноправних засадах із Польщею та Литвою; 2) в 1668 році був обраний гетьманом по обидва береги Дніпра; 3) 15 разів обирався кошовим отаманом; 4) для заселення вільних земель у степовому прикордонні заснував Торговицький полк; 5) кошовий отаман Чортотлицької Січі; 6) провів близько 55 битв проти військ Османської імперії; 7) учасник козацько-селянських повстань на Слобожанщині і Правобережжі; 8) створив 20-тисячне сердюцьке військо; 9) за гетьмана Богдана Хмельницького був генеральним військовим писарем; 10) у 1657 році став гетьманом; 11) у 1669 році уклав з Османською імперією договір, який передбачав повну автономію Правобережної України в складі Османської імперії; 12) здобув перемогу в Конотопській битві.

Зупинка 6. «Сім вільних наук» – музика. Разом із Клію пригадайте роки укладання історичних документів, які визначали долю козацької України.

1) Вічний мир; 2) Корсунські статті; 3) Бахчисарайський мир; 4) Бучацький мир; 5) Андрусівське перемир'я.

Зупинка 7. «Сім вільних наук» – астрономія. Допоможіть Івану Мазепі створити сторінку в одній із соціальних мереж (на ваш вибір) за критеріями: родина, риси характеру, релігійні погляди, добротність, державотворчі прагнення, місця перебування, відносини з іноземними державами. Результати роботи представте на загал.

V. Підсумки уроку.

Прогуляйтеся своїм Палацом Пам'яті і розкажіть, що з нашого уроку і як ви зберегли.

VI. Домашнє завдання.

Повторити розділ 4 «Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття» (§ 31-41).